

KUCSKA FERENC

Életem barátja

Szülei mellé temették. A sovány földű, régebben ecetes ború Nagytilajba. Bár az ecetes ború minősítés ellen az öreg Pásti és Gazsi biztosan tiltakozna. Aki egyszer már járt arra, annak emlékezetébe fényképeződött a dimbes-dombos vasi táj.

Nagy Gáspárt 1968 ősztől ismertem, a szombathelyi főiskola népművelés-könyvtár szakára jártunk. Első emlékem: egy forintot kértem tőle levélbélyegre, rögtön adta, másnap vittem a pénzt, nem fogadta el, azt mondta, hogy ne költsékezzek. Barátok lettünk, ott és akkor, mindörökké jó barátok. Ennek erősítésében alighanem szerepe volt dr. Kiss Gyulának, aki megismertette velünk – és minden tanítványával – Köszeget, a velemi gesztenyést, az Órséget, a Nyírséget, a Hazát, hadd ne soroljam a páratlan szépségű tájakat, műemlékeket, nemzeti értékeinket, szellemi kincseinket. Ha szeretett és tisztelt, azóta is hálával emlegetett évfolyamvezető tanárunknak kedve támadt, néhány pohár bor után, késő este betért a kollégiumba, és egyszerre kezdtünk rá a népdalokra. Gazsi ezek iránt különös fogékonyságot mutatott.

A pannonhalmi bencésektől megalapozott tudással érkezett a főiskolára. Humora, szellemisége, igazságvágya mindenkit magával ragadott. Sok emberrel kötött barátságot, köztük a vajai Molnár Mátyással, akiről nekem sokat írt és mesélt. Mi tagadás, sűrűn megfordultunk Szombathely szórakozóhelyein. Az időt nem méricskeltük, voltunk magyarnóta-énekesek, daloltunk operett-részleteket, hazafelé menet – a kollégium környékén – másra váltottunk, harsogtuk bő torokkal: *Kossuth Lajos azt üzent, elfogyott a regimentje...* és dacosan folytattuk egy másik népdallal, *inkább legyek betyár az alföldi pusztán, mégsem leszek szolga a császár udvarán.*

Hozzánk csapódó lányokkal, olykor évfolyamtársnőinkkel kirándultunk. Gazsi szerették a lányok. Egyik este a kollégium három szépsége hangos kiáltozással hívta kísérőnek táncmulatságba. Talán másodévesek voltunk, amikor egy görög kollégiumi társnőnknek csaptuk a szelet, a nevére is emlékszem, hogy helyesen írom-e, nem tudom, Papaleszki Mirkának hívták. Ekkortájt határoztunk a keresztapaságról. „Ha fiam születik, Krisztosz lesz a neve. Ha lány, Olimpia.” Gazsi majdani fiának tréfásan az Ivó nevet szánta: Nagy Ivó. Balázs fiamnak aztán valóságosan is a keresztapja lett.

A diploma megszerzését követően Budapestre került, én katonáskodtam. Valójában végig ő tartotta bennem a lelket. Számos levelet írt, tudósított arról, merre járt, merre vitte kalandozó kedve. Örömmel értesített, ha valamelyik folyóirat a versét közölte. A leszerelés után Esztergomba kerültem, a főiskola könyvtárába. Ott folytattuk, ahol abbahagytuk. Gazsi törzshelye ekkor a Népművelési Intézet volt. Elsőként Kormos István karolta föl, az Írószövetség egyik estjén így mutatott be neki: „Itt egy fiú, aki kívülről tudja a verseidet!” Való igaz, a *Szarvas szarván száll az idő* és a *Vogul menyegző* kivételével mindegyiket tudtam. Kiderült, földiek vagyunk, s idővel barátok lettünk. Kormos

1969 őszen, az Órségben

KUCSKA FERENC fotója

MŐSER ZOLTÁN fotója

ismerte a nagyapámat, visszaemlékezésében írt róla. Izgalmas és maradandó estéket, éjszakákat töltöttünk olyan emberek társaságában, mint Parancs János, Kabdebó Lóránt, Pintér Lajos, Pete György, Latinovits Zoltán, Lázár Ervin...

Gazsiék Budakeszire költöztek. Ha a fővárosban adódott dolgom, úgy rendeztem, hogy náluk éjszakázzak. Hosszú beszélgetéseket folytattunk, éreztem, terhek alatt roskadozik, és fenyegetettségről, csalódásokról beszélt, reményekről, amelyek cserbenhagyták. Hálóm a dolgozósobájára melletti helyiség volt, hajnalban sokszor búvárkodtam a könyvei között, olvastam az országba illegálisan bekerült újságokat, folyóiratokat. Később, évek múlva kedvencem egy bőrkötéses, többkilós kötet lett. Barátai – köszönetsképp – az ötvenedik születésnapjára készítették, írtak, rajzoltak bele.

Megviseltnék, elkeseredettnék láttam, amikor írószövetségi állásából eltávolították, és akkor, amikor két folyóiratszámot zúztak be versei miatt. A Bethlen Alapítvány titkáraként dolgozott. Nála ismertem meg Bíró Zoltánt, Kiss Gy. Csabát és sok más személyiséget, akik a rendszerváltás folyamatában fontos szerepet játszottak. A Győri Városi Könyvtár vezetőjeként hívtam az intézménybe. Galériánkban bemutatta Orosz István grafikáit, a festőművészek, Keresztes Dóra és Kőnig Róbert munkáit, a klubban beszélgetőtársa volt Markó Béla költőnek, az RMDSZ elnökének. Szerette városunkat, sok barátja él itt, és Pannonhalma közelsége is vonzotta.

Az idő teltével egyre riasztóbb hírek érkeztek betegségéről. Nem volt bátorságom felkeresni. Közös barátunktól, Orosz Istvántól és feleségétől, Keresztes Dórától folyamatosan tudtam az állapotáról, szenvedésének napjairól. Szakolczay Lajos bátorítására látogattuk meg. Gyöngye volt, fogyott az ereje, enni alig tudott, de nem panaszkodott. Balázs fiamtól munkája felől érdeklődött, Kárpáti Tamás festőművész és Kiss Iván grafikusművész alkotásaira hívta fel a figyelmemet. Keresztfiának élete első verseskötetét – *Koronatűz* –, nekem az utolsó könyvét – *1956 október fénylő arcai* – dedikálta 2006 júliusának közepén.

Egyedül dűnnyögöm, a szavak ereje idézi fel a szálegyenesnek megmaradt, szabadon gondolkodó testvért: „ez volt a föld / ez volt a kor / ahol és amikor / élünk adatott / kifosztva bénán”.